

Pensioenen

Zoals bekend worden de pensioenen gefinancierd volgens het kapitaaldekkingsstelsel. Dit betekent dat pensioenfondsen beschikken over vermogen dat gevormd wordt door de betaling van premies. Dit vermogen is bedoeld om in de toekomst de pensioenen uit te keren.

De dekkingsgraad van de toekomstige verplichtingen speelt hierbij een belangrijke rol. Veel pensioenfondsen hebben te maken gekregen met een dekkingsgraad die te laag bevonden werd. Dit kwam door de dalende rente waar de pensioenfondsen mee werden geconfronteerd.

De dekkingsgraad van de toekomstige verplichtingen is een percentage dat aangeeft in welke mate de toekomstige verplichtingen gedekt worden door het vermogen dat de pensioenfondsen nu hebben. In principe mag dit percentage niet onder de honderd procent komen. Waarom dat zo is en hoe dit percentage berekend wordt is het onderwerp van deze les.

De dekkingsgraad wordt als volgt berekend:

$$\text{dekkingsgraad} = \frac{\text{huidig vermogen fonds}}{\text{huidige waarde toekomstige verplichtingen fonds}} \times 100\%$$

Toelichting:

Huidig vermogen fonds = het bedrag dat het fonds op dit moment heeft belegd.

Huidige waarde toekomstige verplichtingen = het bedrag dat je nu nodig hebt om in de toekomst aan je verplichtingen te kunnen voldoen.

Een eenvoudig voorbeeld maakt dit duidelijk:

Stel dat je over een jaar iemand € 10.000,- moet betalen. Hoeveel heb je dan nu nodig?

Het bedrag dat je nu nodig hebt is het bedrag dat wanneer dat een jaar wordt belegd straks €10.000,- waard is.

Noem dit bedrag c . Er geldt dan bij een rente van 5%:

$$c \times 1,05 = € 10.000, -$$

Dit betekent dat:

$$c = \frac{10.000}{1,05} = 9.523,81$$

We zeggen dat de contante waarde van € 10.000,- over een jaar, € 9.523,81 is. Dus € 10.000,- over een jaar is hetzelfde waard als € 9.523,81 nu.

Stel dat je de € 10.000,- pas over 15 jaar hoeft uit te betalen. Welk bedrag heb je dan nu nodig? Bij een rente van 5% geldt:

$$c \times 1,05^{15} = € 10.000, -$$

Dus:

$$c = \frac{10.000}{1,05^{15}} = 4.810,17$$

De contante waarde van € 10.000,- over 15 jaar, is € 4.810,17. Dus € 10.000,- over 15 jaar is op dit moment € 4.810,17 waard.

Een pensioenfonds berekent voor alle bedragen die in de toekomst moeten worden betaald de contante waarde. Al deze bedragen bij elkaar noemen we '*de huidige waarde van de toekomstige verplichtingen*'. Het geldt dat het pensioenfonds op dit moment heeft belegd noemen we '*huidig vermogen*'. Bij een dekkingsgraad van 100% is het '*huidig vermogen*' precies gelijk aan de '*huidige waarde van de toekomstige verplichtingen*'.

Nu wordt ook duidelijk waarom veel pensioenfondsen in de problemen zijn gekomen. De rente is de laatste tijd erg laag. Dit komt omdat de centrale bank een ruim geld politiek heeft gevoerd. Maar een lage rente betekent een grotere contante waarde van toekomstige verplichtingen. Dit betekent een daling van de dekkingsgraad. Pensioenfondsen werden daarom genoodzaakt hun huidig vermogen te verhogen. Maar dat betekent dat ze premieverhogingen moesten instellen.

De hogere premies die het gevolg waren van de dalende dekkingsgraad heeft de intergenerationale solidariteit op de proef gesteld. Immers mensen die nu pensioen ontvangen worden niet geconfronteerd met deze premieverhoging. Jongere generaties echter wel. Dit betekent dat er een beroep gedaan wordt op de solidariteit van jongeren met ouderen.

Een opgave om de berekening van de contante waarde te verduidelijken:

Iemand heeft een erfenis ontvangen en wil daarvan een bedrag rentedragend op de bank zetten. Dat bedrag moet zo groot zijn dat er bij pensionering over 35 jaar €100.000 op de bank staat. Hij houdt rekening met een jaarlijkse inflatie van 2,1% en een jaarlijkse reële inkomensgroei van 1,9%. Hij vindt een bank die een rente geeft die precies hoog genoeg is om zijn spaargeld gedurende die 35 jaar welvaartsvast te houden. Hij moet dan € 25.002,76 op de bank zetten. Stel echter dat de bank na precies 10 jaar de rente vaststelt op 3% voor de rest van de looptijd.

Bereken het bedrag dat hij na 10 jaar moet bijstorten om bij zijn pensionering €100.000 op de bank te hebben staan.

Uitwerking:

Als de bank een rente geeft die precies hoog genoeg is om zijn geld welvaartsvast te houden moet die rente genoeg zijn om de inflatie te compenseren (waardevast) maar ook nog eens voldoende zijn om de reële inkomensgroei bij te houden. Dit betekent dat de rente van de bank gelijk is aan:

$$1,021 \times 1,019 = 1,040399$$

Dit betekent dat de bank een rente geeft die afgerond gelijk is aan 4,04%.

(let op: je mag de twee percentages niet bij elkaar optellen maar je moet de groeifactoren met elkaar vermenigvuldigen.)

Tegen deze rente is het bedrag dat hij op de bank heeft staan na 10 jaar:

$$25.002,76 \times 1,0404^{10} = 37.152,79$$

Maar dit bedrag is niet voldoende om over 25 jaar €100.000,- op de bank te hebben staan als de rente naar 3% gaat. De contante waarde van € 100000 over 25 jaar bij een rente van 3% is:

$$\frac{100.000}{1,03^{25}} = 47.760,56$$

Het bedrag dat moet worden bijgestort is dus:

$$47.760,56 - 37.152,79 = 10.607,77$$